

VPRO Brommer op zee

Notities Franca Treur - *Dorsvloer vol confetti*

1. Notitie 1

Het eerste hoofdstuk is niet het eerste hoofdstuk dat ik schreef. Ik werkte aan een andere roman maar liep daarin vast. Om even iets anders te doen, schreef ik een kort verhaal over een grote Zeeuwse boerenfamilie die op Tweede Pinksterdag een eindje ging rijden. Ik had erg veel plezier in het beschrijven van die bekvechtende kinderen in de auto, en ik legde het voor aan mijn redacteur bij Prometheus (de uitgeverij red.). Hij was het met me eens dat dat verhaal levendiger was dan het boek waar ik al zolang aan had gewerkt. Dat verhaal is het hoofdstuk *Tweede Pinksterdag* uit *Dorsvloer vol confetti* geworden.

2. Notitie 2

De setting van *Dorsvloer vol confetti* is behoorlijk autobiografisch, met de boerderij en de kerk enz., maar de gebeurtenissen niet. Er zijn wel voorvallen waargebeurd, maar dan zijn ze vaak zo verdraaid dat ik er iets mee kon voor het boek. Er zijn ook grote verschillen met het gezin waar ik zelf uit kom. Dit heb ik onder meer gedaan om aan de dorpingen even duidelijk te laten zien dat het om fictie gaat. Voor mij geldt: boeken zijn *altijd* fictie. Het zijn nooit louter feitelijke beschrijvingen van hoe iets verlopen is. Het is altijd maar één perspectief. Je laat bovendien, al dan niet onbewust, weg wat je niet kunt of wilt gebruiken, of je maakt bepaalde voorvallen of details ervan veel groter dan een ander zou doen. Mij maakt het dus ook niet echt uit wanneer iets fictie of non-fictie genoemd wordt. Het is altijd een geconstrueerd verhaal. Maar voor mensen die niet gewend zijn literatuur te lezen, wilde ik wel duidelijk laten weten dat het niet een-op-een het verhaal van onze familie was.

3. Notitie 3

Het omslag heeft niet geholpen om lezers te laten geloven dat het om een fictief verhaal gaat. De dag voor het boek naar de drukker ging is er een fotograaf op pad gestuurd voor het omslag. Ze moest een meisje in een Zeeuws landschap vast te leggen. Ik had op Facebook een oproepje geplaatst en de familie van dit meisje had gereageerd. Ik kende haar niet. De fotograaf vroeg me ook naar een locatie en ik ken Zeeland helemaal niet goed, behalve de omgeving waar ik ben opgegroeid. Ze heeft een boerderij gefotografeerd die dicht bij die van mijn ouders ligt. Destijds heb ik daar best last van gehad, of liever gezegd, vooral mijn familie. In de media probeerde ik daarom elke keer te benadrukken dat het om fictie gaat, terwijl dat wat mij betreft nou niet de interessantste discussie is.

Hoe kijk jij naar het omslag?

4. Notitie 4

Dorsvloer vol confetti voelt echt als een eerste boek. Ik heb me inmiddels verder ontwikkeld als schrijver, maar het is een debuut waar ik me niet voor schaam. Het gaat over taal. De religieuze wereld waarin Katelijne leeft is opgetrokken uit taal. Alles draait daarin om het ware Woord van God (en niet om wat je zelf wil). Omdat dit Bijbelse Verhaal de waarheid is, zijn alternatieve verhalen leugens. Katelijne wordt afgeschermd van de buitenwereld, om die andere verhalen buiten te sluiten. Ze gaat naar een reformatorische school, leest alleen reformatorische boeken en speelt alleen met reformatorische vriendinnen. Als ze tijdens een logeerpartijtje bij een tante, via een buurvrouw, toch met sprookjes in aanraking komt en

haar fantasie geprikkeld wordt, gaat ze zelf verhalen verzinnen. Maar daar is haar wereld niet tegen bestand. Het gaat dan ook mis op de boerderij. Haar opa sterft en haar broer moet trouwen met een meisje op wie hij niet verliefd is. Het plot van dit boek draait om Katelijne die ervaart en ontdekt wat de kracht van verhalen kan zijn en dat het ertoe doet welk verhaal je belangrijk maakt. Wanneer Katelijne de macht van woorden ontdekt, kan ze ook haar oma troosten met een zelfverzonnen verhaal.

Ken jij deze duale macht van verhalen? Waarin zie jij deze terug?

5. Notitie 5

Dorsvloer vol confetti speelt zich af binnen de reformatorische gemeenschap, ofwel de wereld van de bevindelijk-gereformeerden. Daarin drong in mijn tijd nauwelijks iets van de buitenwereld door. Doorgaans gaat men daar vooral met andere reformatorische mensen om. In de jaren zeventig is er als reactie op de massale ontkerkelijkheid in Nederland een reformatorische zuil ingericht om te voorkomen dat ook de bevindelijk-gereformeerde jongeren de kerk zouden verlaten. De zuil omvat reformatorische scholen, campings, gezinsbeurzen, jongerendagen, kranten, magazines, boeken. Televisie en radio waren uit den boze. Inmiddels is er ook binnen de reformatorische wereld internet, waardoor er al heel veel meer informatie binnenkomt dan vroeger. Ik had vroeger geen idee hoe niet- of andersgelovigen dachten. Ik wist uiteraard wel dat er mensen waren die niet in God geloofden, maar die vonden we zielig. Sprookjes hoorden niet thuis in onze wereld. Er gebeurt daarin namelijk van alles wat niet kan. Dieren die praten, bijvoorbeeld. In Genesis 3 zit een pratende slang en er is ook ergens verderop in het Oude Testament sprake van een pratende ezel. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat je de Bijbel op een lijn zet met sprookjes. Daarom werden sprookjes van ons weggehouden.

Las jij vroeger sprookjes? Wat betekenden ze voor jou?

6. Notitie 6

Toen *Dorsvloer vol confetti* verscheen was er veel ophef over. Op reformatorische internetfora en in het Reformatorisch Dagblad werd er in 2010 een hele tijd dagelijks over geschreven, columns voor en tegen, tot het hoofdredactioneel commentaar aan toe. De één vond dat mijn boek een nuttige spiegel was, de ander dat je het niet moest lezen omdat het geschreven was door iemand met een zondig hart. Mensen vroegen zich af hoe het zover met mij had kunnen komen en wat mijn ouders bij mijn opvoeding verkeerd hadden gedaan. Ik heb toen een artikel ingestuurd waarin ik vroeg daarmee op te houden.

Het was ook mijn eerste boek. Enerzijds voelde alle aandacht heel bijzonder, maar het was ook heftig, en ik kreeg ook brieven waarin mensen mijn einde beschreven, meestal een vreselijk auto-ongeluk, en hoe ik dan spijt zou krijgen van mijn ongeloof. Ook gebeurde het dat ik ergens was uitgenodigd om een lezing te komen houden, en dat daar dan door de SGP bezwaar tegen werd gemaakt. Met de verfilming begon dat weer opnieuw. Nu dat allemaal alweer een tijd achter me ligt, kijk ik er toch wel positief op terug. Het is ook wel bijzonder dat een boek zoveel heeft weten los te maken, en dan nog wel zo'n vreselijk zachtaardig boek.

Wat heb jij meegekregen van de ophef rond het verschijnen van het boek?

7. Notitie 7

In de bevindelijk-gereformeerde gemeenschap draait alles om het laatste oordeel. Ga je naar de hemel of ga je naar de hel? Dat is *de* vraag in het leven. Die oordeelsdag wordt in de Bijbel vergeleken met het moment van tarwe dorsen. Op die grote dag zal God Zijn dorsvloer zuiveren en het kaf van het koren scheiden. (Het kaf naar de hel, het koren naar de hemel.) Ook in het boek werk ik naar de grote dag op de dorsvloer toe, de huwelijksdag. Ik wilde het wel graag een beetje vrolijk en licht houden. Daarom maakt Katelijne confetti van kerkbladen. In die traditionele bladen staat de aloude Waarheid. Maar nu de letters losgeknipt zijn, kunnen ze nieuwe verhalen maken.

8. Notitie 8

In *Dorsvloer vol confetti* beschrijf ik het reformatorische milieu op het platteland. Het is door de meeste lezers - denk ik - ook gelezen als een boek dat een inkijkje geeft in die wereld. In 2017 verscheen *Hoor nu mijn stem*. Daarin ga ik dieper in op welk effect opgroeien in zo'n bevindelijk-gereformeerde gemeenschap heeft op je psyche. Over hoe die manier van denken doorwerkt in je latere leven. Een van de basisideeën is dat je al vanaf je geboorte zondig bent, en tot niets goeds in staat. Alles wat je denkt of doet is doortrokken van slechtheid. Doe je een enkele keer toch iets goeds, dan is dat omdat God dat via jou doet. Dus als kind leer je al dat het slechte in je zit, en het goede buiten jou is. Wat betekent dat bijvoorbeeld wanneer iemand verliefd op jou is? Denk je dan ook, die vergist zich. Die denkt iets moois te zien, maar dat zit er helemaal niet?

Alleen God kan jouw zonden vergeven, als Hij dat wil. Of dat gebeurt, is door Hem al voor de schepping vastgelegd. Als je naam in het Boek des Levens staat, zul je worden gered, anders niet. Het zijn er niet veel die gered worden, dus de kans is klein. Zelf kun je niets bijdragen aan je redding. Je moet wel naar de kerk gaan en de Bijbel lezen, maar daarmee kun je de hemel niet verdienen. Het is een moedeloosmakende doem die over het leven ligt. Kun je die wel helemaal kwijtraken?

9. Notitie 9

Leven met zo'n uitzichtloos geloof maakt depressief. Dat is het algemene beeld dat bestaat over mensen uit de Biblebelt. En terecht. Toch betekent dat niet dat refo's geen humor hebben. Ze hebben die misschien wel des te harder nodig. Ik heb het boek met heel veel plezier geschreven. Ik vond het erg leuk om Katelijne en haar broers dingen te laten zeggen die op het randje zijn, en ook de opa is iemand die tegenwicht biedt aan alle vrome praat van de oma. Tijdens het schrijven was het of ik al die mensen van vroeger weer kon horen praten. Vanwege de (fysieke) afstand die ik inmiddels tot hen had, plus de afstand die je als schrijver hebt omdat je een wereld in taal aan het gieten bent, maakte het schrijven me niet somber. Ik vond het juist wel fijn om te doen.

10. Notitie 10

Ik vond het moeilijk om aan mijn tweede boek te beginnen. Dat kwam ook wel door het succes van *Dorsvloer vol confetti*, en alles wat daarbij kwam kijken. Ik weet niet hoe vaak ik na mijn debuut geïnterviewd ben, tientallen keren, misschien wel meer dan honderd. Ik

kreeg talloze uitnodigingen, om een verhaal of een artikel of een columnserie te schrijven, maar ook voor feesten, diners, buitenlandse reizen, festivals en allerhande evenementen. Ik heb heel veel lezingen gegeven. Dat was voor mij ook een manier om het boek goed bij de lezers te laten landen. Voor de concentratie bij het schrijven was dat niet zo goed. Ik vroeg me toen wel af of ik het nog kon: schrijven. Dat vraag ik me nog steeds met regelmaat af.

11. Notitie 11

Vaak wordt me gevraagd of ik de Bijbel nog lees. Daarin las ik al zo'n twintig jaar niet meer, maar ik ben nu bezig met een groot boek waarbij ik de Bijbel als leidraad gebruik. Elk bijbelverhaal dat ik kies, gebruik ik om iets te zeggen over het leven, over mezelf of over de rol van het bijbelverhaal in mijn leven. Het wordt een essayistisch boek. Nu ik moeder ben, ben ik er ook mee bezig wat ik mijn kind zal meegeven. Zit daar nog iets bij van de religieuze wereld waarmee ik ben opgegroeid? Wat kun je uit de Bijbel halen als je niet (meer) gelooft? Het wordt een heel groot project, maar ik ben er met veel plezier mee bezig.

Welke invloed heeft de Bijbel op jouw leven (gehad)?

12. Notitie 12

Ik had geen echte missie bij het schrijven van *Dorsvloer vol confetti*. Het moest een mooi boek worden, dat was het enige dat telde. Maar gaandeweg het schrijven werd ik me er wel bewust van dat ik een wereld neerzet die echt bestaat, en dat ik die wereld dan wel een beetje recht moet doen. Ik vond het leuk om te laten zien dat refo's gewoon mensen zijn, met grappige, leuke en stomme kanten, en dat het niet alleen maar zware ellende is, zoals mensen denken die de boeken van Jan Siebelink hebben gelezen.

Welk beeld had u van de gereformeerde gemeenschap? Is dat veranderd tijdens het lezen?

13. Notitie 13

In de roman heb ik de ouders steevast 'de vader' en 'de moeder' genoemd. Dat is vrij intuïtief gegaan. Later dacht ik: verander ik dit nog of laat ik het staan? Ik heb besloten om het te laten staan omdat de ouders en ook grootouders voor meer staan dan alleen familie. Het zijn instituten met gezag. God is ook zo'n instituut en die noemen we ook 'de Heere'.

Hoe las jij 'de vader' en 'de moeder'?
